

Energimarknadsinspektionen
registrator@ei.se

Förslag till föreskrifter om bestämmande av intäktsram för naturgasföretag och konsekvensutredning

2025-103733

Utgångspunkter

Konkurrensverket har i uppdrag att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet samt en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna. Yttrandet avgränsas till sådana aspekter som följer av Konkurrensverkets ansvarsområden.

Remissens innehåll

Energimarknadsinspektionen (Ei) föreslår relativt omfattande ändringar i sin metod att beräkna intäktsramarna för naturgasföretagen. Förändringarna föreslås mot bakgrund av ändringar i naturgasregleringen som syftar till att säkerställa Ei:s oberoende till följd av den s.k. Tysklandsdomen.¹ Ei har därmed getts en utökad befogenhet att bestämma metoden för fastställande av naturgasföretagens intäktsramar. Därtill har naturgasföretagen, enligt Ei, sedan länge haft höga vinstmarginaler jämfört med övriga jämförbara branscher och samtidigt inte nyttjat sina intäktsramar fullt ut.

Förslagen som lämnas är i huvudsak

- att värderingen av kapitalbasen övergår gradvis från en kapacitetsbevarande till en förmögenhetsbevarande metod, dvs. från att tillgångar värderas enligt hypotetiska nuanskaffningsvärden till att de värderas enligt faktiska historiska anskaffningsvärden
- att indexeringen av tillgångsvärdena ändras från ett sektorsspecifikt index till KPI

¹ Mål C-718/18, Europeiska kommissionen mot Förbundsrepubliken Tyskland, EU:C:2021:662.

- att parametrarna i kalkylräntan framöver skattas med åtta års historik i stället för prognoser, att skuldkvoten sätts till 50 procent, att urvalet av jämförelseföretag ses över, och att tillgångsbeta skattas årligen baserat på årsdata snarare än på medelvärden över regleringsperioden
- att avdrag från intäktsramarna införs för inkomster från anslutningsavgifter.

”Gradvis” övergång till förmögenhetsbevarande värdering betyder konkret att nyinvesteringar som görs efter 2028 kommer att värderas enligt KPI-justerat faktiskt anskaffningsvärde i kommande regleringsperioder, och därmed helt och hållet omfattas av den nya förmögenhetsbevarande principen. Tidigare gjorda investeringar (den ingående kapitalbasen) kommer däremot att värderas enligt nuanskaffningsvärden i 2028 års priser, och indexeras uppåt från det året, dock med KPI och inte längre med sektorsspecifikt index. Det innebär att övergången till den nya metoden avslutas när 2028 års ingående kapitalbas är fullt avskriven. Ei motiverar infasningen med EU-rättens krav att väga kundernas intresse av skäliga avgifter mot företagets intresse av långsiktighet, rättssäkerhet, förutsägbarhet, och skydd av berättigade förväntningar, jfr punkt 1.2.5 i promemorian. Retroaktiv tillämpning av en ny metod till investerarnas nackdel kan enligt Ei:s bedömning stå i strid med dessa principer, och påverka incitamenten till framtida investeringar i gasnäten otillbörligt negativt. På så sätt syftar förslaget, enligt Ei, till att skydda kunder från oskäliga avgifter, samtidigt som leveranssäkerhet upprätthålls.

Ändringarna förväntas ha en dämpande effekt på utvecklingen av intäktsramarna, jfr Tabell 24 i promemorian.

Inledande observationer

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för konkurrenslagen (2008:579) som bland annat syftar till att kunder och konsumenter inte skadas till följd av att företag med marknadsmakt missbrukar en dominerande ställning, exempelvis genom att påtvinga någon oskäliga inköps- eller försäljningspriser eller andra oskäliga affärsvillkor. Det ständigt gällande förbudet mot missbruk av dominerande ställning är tillämpligt även på reglerade marknader, i den mån de reglerade företagen har en dominerande ställning och ett handlingsutrymme inom ramen för regleringen. Ei har å sin sida att reglera att naturgasföretagen inte utnyttjar sin ställning för att ta ut oskäliga nätavgifter till nackdel för kunderna och att regleringen samtidigt ska vara förutsägbar och ge företagen stabila och långsiktiga förutsättningar att underhålla och bygga ut sina nät på ett kostnads-effektivt sätt. Det kan, åtminstone på kort sikt, innebära avvägningar mellan kundernas och investerarnas intressen. Konkurrensverket tar ställning till förslagen med dessa premisser i åtanke.

Konkurrensverkets bedömning

Konkurrensverket ser positivt på flertalet av de föreslagna ändringarna. Verket har tidigare påtalat att intäktsramarna för gas- och elnät varit för generösa och bör stramas åt.²

Den hittills gällande kapacitetsbevarande värderingsprincipen för tillgångar är lämpligast för tillträdesregleringar med målet att göra sökande företag indifferent mellan tillträdet och utbyggnad av egen infrastruktur. Detta är inte aktuellt för de svenska el- och gasnäten och därför bör målet i stället vara att tillåta en skälig avkastning på faktiska investeringar. Metodbytet till den förmögenhetsbevarande värderingsprincipen utgör enligt Konkurrensverket ett steg i den riktningen, och förslaget tillstyrks därför.

Förslaget om övergång från att använda sektorsspecifikt index till KPI är rimligt utifrån investerarens perspektiv, eftersom denne inte nödvändigtvis jämför verksamhetens avkastning enbart med framtida alternativa investeringsprojekt inom samma sektor, utan snarare med andra samtida alternativ på den allmänna kapitalmarknaden, som diskonteras med ett allmänt prisindex. Verket tillstyrker därför även den förändringen.

Att den föreslagna förmögenhetsbevarande värderingsprincipen införs gradvis dämpar initialt den åtstramande effekten av metodbytet, även om effekten till följd av de övriga ändringarna fortfarande, enligt Ei, förväntas vara signifikant. Det innebär att ramarna åtminstone inledningsvis blir mer generösa än vid en omedelbar fullständig övergång till den nya värderingsmetoden, eller med en snabbare infasning. Konkurrensverket har inga principiella invändningar mot en gradvis övergång till den nya värderingsprincipen. Verket kan dock utan egen utredning inte ta ställning till vilken infasningstakt som bäst skulle balansera kund- och investerarintressen, men skulle, i syfte att minimera risken för oskäligen priser, allt annat lika föredra en så skyndsam övergång som är möjligt utan att riskera signifikant högre regulatoriska riskpremier framöver.

Konkurrensverket tillstyrker vidare förslaget att börja göra avdrag från intäktsramarna för inkomster från anslutningsavgifter, eftersom dessa inkomster används för att finansiera investeringar som sedan ingår i kapitalbasen. Naturgasföretagen binder alltså inte något kapital för den del av investeringarna som kundens anslutningsavgifter täcker, och följaktligen kan inte aktieägare eller långgivare ha ett avkastningskrav på motsvarande andel av dessa anläggningar.

Slutligt har Konkurrensverket inga synpunkter på förändringarna i beräkningen av kalkylräntan. Olika metoder har sina för- och nackdelar och verket kan inte med tillräcklig säkerhet bedöma vilken metod som är lämpligast i det aktuella fallet. Effekten av en övergång från ränteprognoser till historiskt data kan t.ex. slå

² Jfr t.ex. Konkurrensverkets yttranden med dnr 535/2017, 134/2020 och 740/2023.

annorlunda i framtiden än vad den gör nu. Konkurrensverket ser dock Ei:s målsättning att tillämpa en långsiktig metod där ramarna är tydliga, samtidigt som parametrar och därmed kalkylräntan kan justeras i takt med faktiska marknadsförhållanden, som principiellt godtagbar.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektören. Föredragande har varit ekonområdet Mark Bernard.

Beslutsfattandet har dokumenterats digitalt och yttrandet saknar därför namnunderskrift.

Marie Östman